

Университет за зелени технологии
«Екохрана за екобъдеще»

БИОХРАНИ И УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ

ОН-ЛАЙН СПИСАНИЕ ЗА ДОБРИ ПРАКТИКИ И ИНОВАЦИОННИ ТЕХНОЛОГИИ

В броя:

- ЗЕМЕДЕЛИЕ, МЕЖДУНАРОДНА ТЪРГОВИЯ И ОБЩА СЕЛСКОСТОПАНСКА ПОЛИТИКА
- БИОЛОГИЧНО ПРОИЗВОДСТВО
- СЕРТИФИЦИРАНИТЕ БИОЛОГИЧНИ ПЛОЩИ КАТО ИНДИКАТОР ЗА РАЗВИТИЕТО НА БИОЗЕМЕДЕЛИЕТО И УСТОЙЧИВОТО РАЗВИТИЕ
- ПАЗАР НА БИОЛОГИЧНИ ПРОДУКТИ

стр. 2
стр. 3
стр. 6
стр. 7

BIOFACH and VIVANESS 2014:

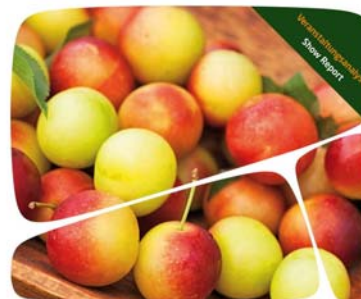
42,445 visitors at 25th anniversary
of world's leading exhibition

42,445 trade visitors from 135 countries (international share 44 %) were determined not to miss the 25th anniversary of BIOFACH and the eighth edition of VIVANESS. So the exhibition duo continues its high level of attendance from Germany and abroad. The World's leading Trade Fair for Organic Food and the International Trade Fair for Natural Personal Care impressed once again with their four-day presentation of varied, innovative and high-quality products. 2,235 exhibitors from 76 countries (international share 70%) presented their products for buyers from the food and cosmetic sectors on a net area of 42,328 m². The top 5 visiting countries were Germany, Austria, Italy, France and the Netherlands. The special focus in 2014 was on the future of the organic food industry and the key theme Organic 3.0.

<http://www.biofach.de/>

Nürnberg, Germany
12. - 15.02.2014

BIOFACH2014
into organic

Weltleitmesse für Bio-Lebensmittel
World's leading Trade Fair for Organic Food

Schlecker
BIOFACH
International Fair for Organic Food

Nationaler Bioeigen
BOLW
Internationaler Verband
Organischer Lebensmittel

a world you like
with a climate you like

Organic food and sustainable development
On-line magazine for good practices and innovation technology
University of agribusiness and rural development edition
Green Technology University 'EcoFood for EcoFuture'

BIOFACH 2014

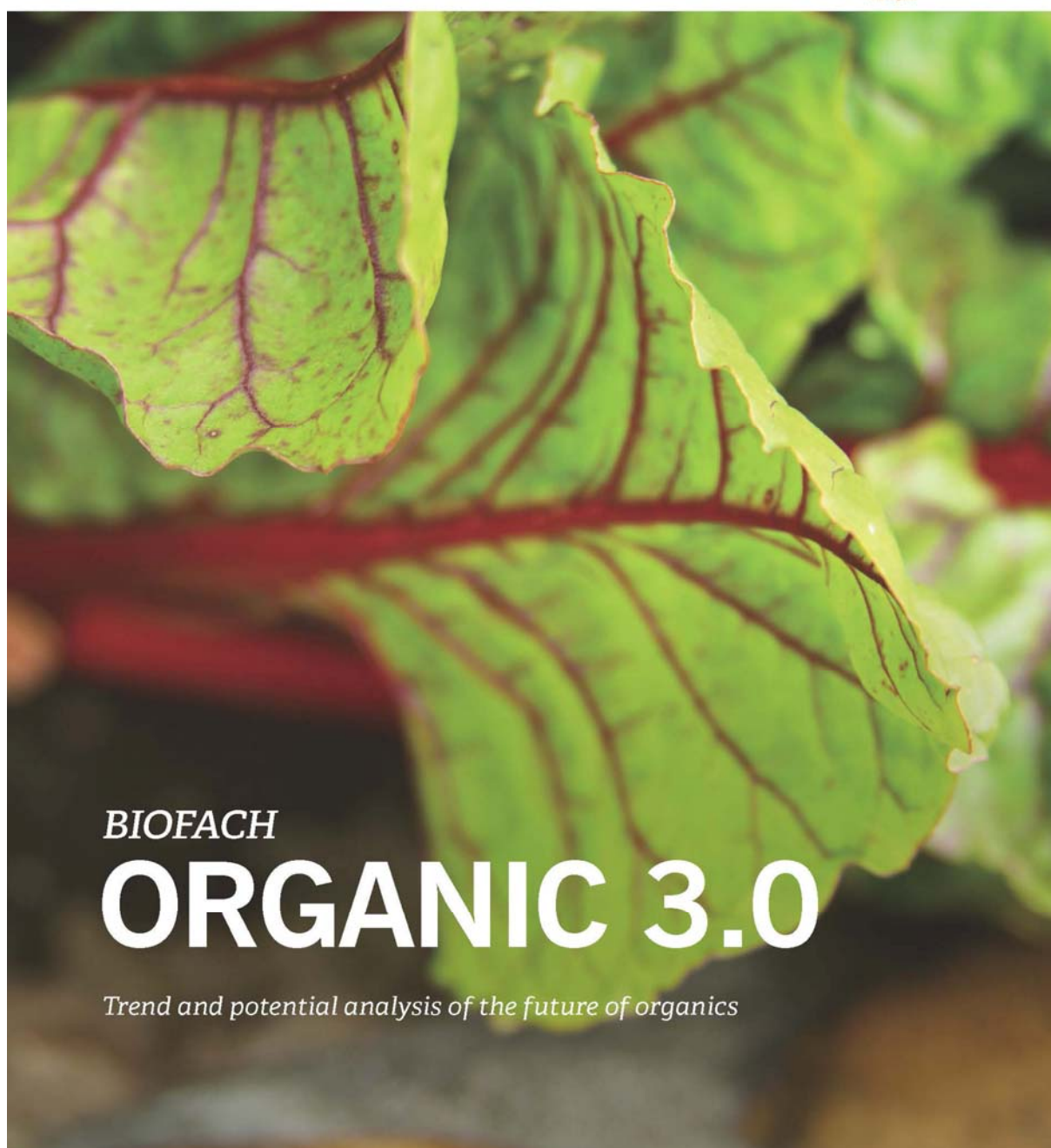
Press Releases

February 2014

BIOFACH World: a powerful network for the organic sector*China: middle class increasingly buying organic**India and Japan: markets developing slowly but surely**USA and Brazil: organic on the advance*

The international organic market continues to develop steadily. Global organic sales in 2012 already amounted to some 64 billion US dollars. Over 37,5 million hectares of land are meanwhile farmed using organic methods – in 164 countries. (Source: FiBL & IFOAM) The BIOFACH World with its six events is present around the globe again in 2014 and will bring together supply and demand. 100,000 trade visitors will gather information from some 3,300 exhibitors at the BIOFACH exhibitions in Germany, China, Brazil, the USA, Japan and India and strengthen the organic sector's worldwide network.

:zukunfts|institut

futurefoodstudio BIOFACH
Info organic

BIOFACH

ORGANIC 3.0*Trend and potential analysis of the future of organics*

ЗЕМЕДЕЛИЕ, МЕЖДУНАРОДНА ТЪРГОВИЯ И ОБЩА СЕЛСКОСТОПАНСКА ПОЛИТИКА

Земеделието е основна дейност, защото осигурява храната на човека. В процеса на своето развитие то интегрира историческите, културните и обществените ценности на човешкия вид. Устойчивото земеделие интегрира три основни цели – здравословна околна среда, икономическа рентабилност и социална и икономическа справедливост.

Международната търговия съществува от хиляди години, но докато преди храните са били основно произведени, продавани и консумирани предимно на местно ниво, през миналия век делът на международната търговия в областта на хранителните продукти нараства и по отношение на количеството, и по отношение на разнообразието, и е в рамките на цял свят. Глобализирането на хранителната верига постоянно води до нови предизвикателства и рискове за здравето и интересите на потребителите.

Консумацията определя качеството на живот и благосъстоянието; тя включва двата аспекта, а именно: нивата и моделите на консумация. По принцип, нивото на консумация се определя от нивото на приходите и покупателната способност. Моделите на консумация са свързани с покупателната сила: само тези, които получават високи доходи, „харчат екстравагантно“, групите с ниски доходи се стремят към „икономична консумация“¹.

Най-големият пазар в света е Единният вътрешен пазар на ЕС, който се ръководи от следните основни принципи:

- свободно движение на стоки, услуги, хора, капитали;
- свободна конкуренция;
- единна валута;
- обща търговска и митническа политика;
- единна данъчна и бюджетна политика;
- обща селскостопанска политика и в резултат обща организация на аграрните пазари.

Българските предприемачи могат да се възползват от шансовете, които им предоставя пазарът на ЕС: разширен пазар на стоки и услуги, технологично обновяване на производството, по-големи инвестиции, възможност за усвояване на структурни фондове. В същото време този пазар представя пред българските предприемачи и редица предизвикателства: голям конкурентен натиск, строги изисквания към производителите във връзка с опазването на околната среда, високо изискване по отношение на качеството и безопасността на стоките, необходимост от допълнителни инвестиции².

Основна цел в развитието на селското стопанство в ЕС е постигане на високи нива на безопасност на храните, икономическа, екологична и социална устойчивост.

Фундаментални принципи на Общата селскостопанска политика на ЕС³:

- свободна търговия в рамките на Общността на база общи цени;
- преференции за европейското производство на пазарите на Общността;
- обща финансова отговорност.

Основни цели на ОСП:

- осигуряване на приемлив стандарт на живот на фермерите;
- осигуряване на качествени храни за потребителите на разумни цени;
- запазване на европейското наследство в селските райони;
- опазване на околната среда.

Политиката за развитие на селските райони е съсредоточена върху три теми:

- повишаване на конкурентоспособността на селскостопанския и горския сектори;
- подобряване на околната среда и ландшафта;
- подобряване на качеството на живот в селските райони и насърчаване на диверсификацията на тяхната икономика.

Съгласно политиката на ЕК⁴, за гражданите на ЕС приоритетите на Общата селскостопанска политика (ОСП) трябва да бъдат:

- осигуряване на здравословна и безопасна храна;

¹ Lingling T., Liu L. T. Ch. (2012) Decision-making model of Low-carbon Economy. The Second SREE Conference on Engineering Modelling and Simulation (CEMS 2012). Procedia Engineering 37, 96 – 100

² Захариев Е. (2013) Предизвикателствата пред индустриалния мениджмънт: приоритети и решения, стр. 227-228

³ http://eur-lex.europa.eu/bg/dossier/dossier_42.htm

⁴ European Commission – Agriculture and Rural Development <http://ec.europa.eu/agriculture/>

- осигуряване на добър стандарт на живот за фермерите;
- насърчаване грижите за околната среда;
- гарантиране на добро отношение към животните във фермите;
- приспособяване на фермерите към очакванията на потребителите;
- осигуряване на разумни цени за потребителите;
- растеж, развитие и работни места в селските райони.

Главната цел на ОСП е да усъвършенства качеството и безопасността в земеделския сектор в унисон с благосъстоянието на околната среда и животните. Необходимо е да се развие дори по-устойчив земеделски и хранителен сектор в бъдеще.

Устойчивото земеделие в Европа е нашето средство за осигуряване на това, че бъдещите поколения ще се възползват от уникалната околна среда и природни ресурси на Европа, така както ние днес. Бъдещето на европейското земеделие трябва да бъде:

- икономически устойчиво;
- социално устойчиво;
- устойчиво по отношение на околната среда.

С други думи, ЕС се стреми да създаде пазарно ориентиран конкурентноспособен европейски земеделски сектор, който подобрява условията на живот в селските райони и възможностите за работа, но чрез прилагане на добрите практики по отношение на околната среда, поддържане на естествените местообитания, биоразнообразието и ландшафта⁵.

БИОЛОГИЧНО ПРОИЗВОДСТВО

От няколко години изборът на европейските потребители е насочен към по-здравословни и по-вкусни храни с най-високи хранителни качества, произведени по методи, „щадящи“ околната среда – биологично производство. Т.е. водещият принцип на това развитие е качеството.

Какво всъщност обхваща концепцията за качество?

Потребителите търсят „грубото качество“, твърдо установими факти по отношение на безопасност и хигиена, но все по-често се търси и „мекото качество“ – храната, където традиции, история или производство, „щадящо“ околната среда и животните, добавят допълнителна стойност към продукта.

Безопасността на храните и хигиената са разбира се най-важните условия за качество на храната. Потребителите трябва да вярват, че това което слагат в кошниците си, е безопасно за консумация. Поради това ЕС има едни от най-високите стандарти в цял свят в тази област, прилагайки ги, както за местни, така и за вносни продукти⁶.

За биологичното земеделие е характерно отговорното използване на енергията и природните ресурси, поддържането на биологичното разнообразие и на местния екологичен баланс, съхраняването и подобряването на плодородието на почвата, хуманното отношение към животните и внимание към специфичните им поведенчески нужди⁷.

Биологичното земеделие е цялостен системен подход, базиран на набор от процеси, водещи до устойчиво развитие. Според широко приетото определение на IFOAM (юни, 2008): «Биологичното земеделие е производствена система, която поддържа здравето на почвите, екосистемите и хората. Тя се основава на екологичните процеси, биоразнообразието и циклите, адаптирани към местните условия, и избягва употребата на вещества и други действия с неблагоприятен ефект. Биологичното земеделие съчетава традиции, иновации и наука за ползване на околната среда и насърчава справедливите отношения и доброто качество на живот за всички живи същества»⁸.

След двегодишни разисквания, през септември 2005, Генералната асамблея на IFOAM приема принципите на биологичното земеделие: здраве, екология, справедливост и загриженост.

Принципите на биологичното земеделие са основите, на които биологичното земеделие се развива. Те изразяват приноса, който биологичното земеделие може да даде на света и една визия за подобряване на земеделието като цяло в глобален контекст⁹.

⁵ European Commission – Agriculture and Rural Development <http://ec.europa.eu/agriculture/>

⁶ Йонкова Г., Кечев М., Арабска Е. (2011) Информационна брошура «Качество и безопасност на храните – ветеринарномедицински изисквания при употреба на лекарства, пестициди, тежки метали и афлатоксини», Пловдив 2011

⁷ European Commission – Organic Farming http://ec.europa.eu/agriculture/organic/home_bg

⁸ International Federation of Organic Agriculture Movements IFOAM <http://www.ifoam.org/>

⁹ Пак там

Общите принципи, които се прилагат към земеделието включват начините на използване на почва, вода, растения и животни за производството на храни и други продукти. Те са тясно свързани с опазването на компонентите на околната среда и осигуряването на ресурси за бъдещите поколения.

Принципите на биологичното земеделие са формулирани от IFOAM с визията да се приемат по цял свят, и да се използват като едно цяло. Те са съставени като етични принципи за инициране на действия.

Принципите са формулирани по позитивен начин и покриват разнообразието на биологичното земеделие в цял свят. По този начин биологичното земеделие се адресира като позитивна област за икономически растеж и обща организация на стопанството / организацията поради редица причини, свързани с опазването на околната среда, качеството и безопасността на храните, промените в климата и социалната справедливост.

Целта на биологичното земеделие е да опазва: а) околната среда чрез прилагане на практики на биологично управление, които нямат отрицателния ефект на конвенционалните, и б) здравето на потребителите чрез осигуряване на биологични продукти¹⁰.

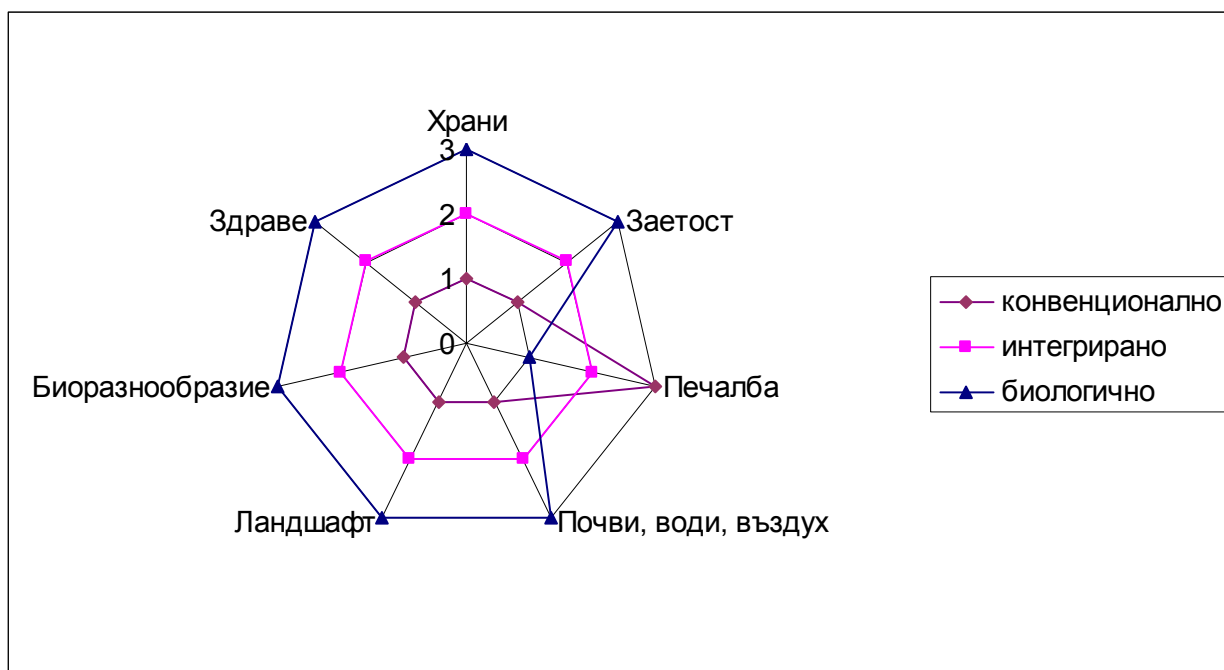
Биологичното земеделие, като начин на мислене и практика, води началото си от първите години на 20-ти век с прилагането на различни алтернативни методи на земеделското производство, главно в Австрия, Швейцария и Германия. Днес се практикува във все повече държави и земеделските площи, използвани за биологично производство, непрекъснато напращат. Отбелязваният ръст в сектора поради повишаващото се потребителско търсене е траен през последните години.

В много страни се провежда официална политика за развитието на биологичното земеделие. Повечето от тях са разработили и прилагат национално законодателство в тази сфера и са изградили система за сертификация и контрол, а други са в процес на изготвяне на своята законодателна рамка.

В България първите стъпки за развитие на биологичното земеделие датират от 60-те години на 20-ти век, но едва през последните няколко години се засилва интересът към този вид производство.

Биологичното земеделие в световен план на практика следва принципи, приети в целия свят, които се преобразуват в зависимост от местните социално-икономически, геоклиматични и културни особености.

Настоящата разработка приема утвърдената оценка на приоритетите на трите основни виждания за земеделието по отношение на основните ценности и интереси (фиг. 1), която разглежда интензивното земеделие като ориентирано към световния пазар, а биологичното земеделие – като ориентирано към екосистемите.

Фиг. 1. Оценка на приоритетите при трите основни вида земеделие¹¹

¹⁰ Argyropoulos Ch., Tsiafouli M. A., Sgardelis S. P., Pantis J.D. (2013) Organic farming without organic products. Land Use Policy 32, 324–328

¹¹ Фигурата е подготвена на база оценка на приоритетите на трите вида земеделие по скала 1, 2, 3, представена от Ангелова Р., Д. Димитров, М. Иванова, В. Ранков, К. Радева (2006) Фермата – началото на производство на безопасни храни. Сборник анализи, изследвания, решения „Катастрофата, която може да не се състои”, стр. 30

В глобален аспект вследствие на конвенционалното земеделие се наблюдават следните отрицателни ефекти:

- масово развитие на болести и неприятели по културните растения;
- прекомерна химизация на производството;
- деградиране на почвата (високо ниво на вкисляване, ерозия, намаляване на хумусното съдържание, деструктуриране, унищожаване на полезната микрофлора и фауна);
- влошаване качеството на водите (замърсяване с пестициди и минерални торове);
- намаляване на биоразнообразието (изчезване на почвени, растителни и животински видове, изчезване на местообитанията на много видове).

Биологичното земеделие и други интегрирани агроекологични дейности са конкретни практики, които вземат предвид необходимостта от осигуряване на баланс между производство на достатъчно хранителни продукти, заетост и опазване на околната среда и водят до:

- стабилизиране на екосистемите;
- запазване и възстановяване на природните ресурси;
- устойчиво развитие на селските райони.

За биологичните стопанства е характерно:

- отговорно използване на енергията и природните ресурси;
- поддържане на биологичното разнообразие;
- поддържане на местните екологични баланси;
- подобряване плодородието на почвата;
- подобряване качеството на водата;
- грижа за здравето и хуманното отношение към тях;
- внимание към специфичните поведенчески нужди на животните.

Биологичното производство не трябва да нарушава естествените системи и цикли. Трябва да се постигне възможно най-устойчиво производство с помощта на биологични и механични производствени процеси, чрез свързано със земята производство и без използване на генетично модифицирани организми (ГМО).

В биологичното земеделие затворени цикли с използване на вътрешни ресурси се предпочитат пред отворените цикли, снабдявани с външни ресурси. В идеалния случай външните ресурси трябва да бъдат ограничени до биологични ресурси от други биологични ферми, естествени или естествено добити материали и слабо разтворими минерални торове. В изключителни случаи обаче, когато няма подходящи алтернативи, се допуска използването на химични синтетични ресурси.

Биологичните преработватели и, ако продължим веригата за доставки до крайния потребител - заетите с маркетинга и дистрибуцията на биологична храна, имат не по-малка грижа и заинтересованост от биологичния стопанин да доставят пресен и автентичен хранителен продукт след преработка, която отчита и се придържа максимално към естествените процеси¹².

Важни принципи при преработката на биологичните продукти са:

- строго ограничаване на всички добавки и технологични спомагателни вещества;
- строго ограничаване на химично синтезираните добавки;
- забрана на използването на генетично модифицирани организми (ГМО).

Докато биологичното земеделие търси връзката с традиционното земеделие и се стреми да сведе до минимум човешкото въздействие върху естествения природен ред, биологичният преработвателен сектор отразява огромното разнообразие във вкусовете на съвременния потребител. Всъщност, тъй като биологичните производители често клонят към избора на по-малко познати растителни и животински видове с по-добра устойчивост на вредители и заболявания и по-добра адаптивност към местните и сезонни условия, може да се твърди, че биологичният преработвател има дори по-голям или поне по-интересен обхват от изходни продукти.

Развитието на биологичното земеделие представлява жизнеспособна стратегическа ориентация, особено в чувствителните и непродуктивни зони¹³. Полупланинските и планинските райони, защитените зони и др. могат успешно да развият биологично производство.

Биологичното производство е икономически сектор, допринасящ едновременно за постигане на целите и на трите конвенции на ООН – по изменение на климата (Рамкова конвенция на Обединените нации по изменение на климата), биологичното разнообразие (Конвенция за биологичното разнообразие) и борбата с опустиняването (Конвенция на Организацията на обединените нации за борба с опустиняването - Европейска конвенция за ландшафта), и

¹² European Commission – Organic Farming http://ec.europa.eu/agriculture/organic/home_bg

¹³ Argyropoulos Ch., Tsiafouli M. A., Sgardelis S. P., Pantis J.D. (2013) Organic farming without organic products. Land Use Policy 32, 324–328

благоприятстващ устойчивото управление на 5 от общо 7-те екосистеми (обработваеми земи, горски екосистеми, планински и полупланински екосистеми, сухи и засушливи екосистеми, ливади и пасища)¹⁴.

На 39-та среща на Committee on World Food Security (CFS) ОН приемат Global Strategic Framework for Food Security and Nutrition (GSF), адресиращ превенцията на бъдещи хранителни кризи, елиминиране на глада и осигуряване на безопасност на храните, който отчита ролята на биологичното земеделие в осигуряване на безопасност на храните, повишаване на производителността и устойчивото производство¹⁵.

СЕРТИФИЦИРАНИТЕ БИОЛОГИЧНИ ПЛОЩИ КАТО ИНДИКАТОР ЗА РАЗВИТИЕТО НА БИОЗЕМЕДЕЛИЕТО И УСТОЙЧИВОТО РАЗВИТИЕ

Индикаторът “Area under organic farming” на Евростат¹⁶ показва дела на общата използвана земеделска земя за биологично земеделие (биологична и в процес на преход). Според Евростат увеличението със 7.4% на общата земеделска площ, използвана за биологично земеделие в периода 2007 – 2008 илюстрира трайната положителна тенденция в сектора в ЕС. В същия период броят на производителите се е увеличил с 9.5%, като говедата и овцете са сред най-отглежданите видове по биологичен начин¹⁷. Оттук следва и развитие на сектора на производство и преработка на месни и млечни продукти в тази насока. Ръстът в периода 2005 – 2008 е още по-показателен – 21%, както се посочва в друга публикация¹⁸. В същата е подчертано, че най-голямо е увеличението в периода 2007 – 2008 в Испания (+33%), България (+22%), Словакия (+19%), Унгария (+15%) и Гърция (+14%).

През февруари 2009 г., на световно изложение на биологични продукти в Нюрнберг, Международната федерация на движенията за органично земеделие (IFOAM) и Швейцарския изследователски институт за органично земеделие (FiBL) представят актуални статистически данни, според които сертифицираните площи в света са 32,2 млн.ха. Най-голямо увеличение на сертифицираните площи има в Латинска Америка и Африка. В класацията по континенти начело са Австралия и Океания, където се намират 37,6% от сертифицираните площи, следвани от Европа с 24,1% и Южна Америка с 19,9%. Държавата с най-голяма площ биологично управлявана земя е Австралия с 12 млн.ха, следвана от Аржентина с 2,8 млн. ха и Бразилия – с 1,8 млн.ха¹⁹.

Държавите с най-висок процент сертифицирана земя спрямо общата земеделска земя са Австрия (13,4%) и Швейцария (11%). През 2007 г., в рамките на ЕС, страните с най-голяма площ сертифицирана земеделска земя са Италия с 1 150 хил. ха, Испания с 988 хил. ха и Германия с 865 хил. ха.

Най-много сертифицирани площи за биоизземелие има в Австралия, Китай, Аржентина и САЩ. Ръст на площите с биокултури отчитат и държавите от Европейския съюз (ЕС), където през 2005 г. те са заемали 3,6% от общата земеделска площ, а през 2010 г. този дял нараства на 5,1%²⁰.

FiBL и IFOAM представят статистически данни за биопроизводството на BioFach 2013: 1.8 милиона фермери от 162 държави, повече от 37 милиона хектара за 2011. 62.9 билиона US\$ - увеличение с 4 билиона US\$ в сравнение с предишната година²¹.

В България НСИ е разработил система от индикатори за устойчиво развитие (табл. 1), въпреки че някои от тях са съвсем нови и все още в процес на разработка. Тези индикатори осигуряват ранно предупреждение за неустойчиви тенденции в икономическата активност и околната среда. Един от преките индикатори на устойчиво развитие (Устойчиво потребление и производство) са площите с биологично земеделие. Развитие на биопроизводството оказва влияние върху всички други индикатори. Идеята на индикаторите за устойчивост е съвсем различна от тази за

¹⁴ Национален план за развитие на биологичното земеделие в България в периода 2006 - 2013 г.

<http://www.strategy.bg/StrategicDocuments/View.aspx?lang=bg-BG&Id=358>

¹⁵ Committee on world food security. Global strategic framework for food security and nutrition. Rome, Italy, 15-20 October 2012. Thirty-ninth session

¹⁶ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/product_details/dataset?p_product_code=TSDPC440

¹⁷ Rohner-Thielen E. Agriculture and fisheries. EUROSTAT statistics in focus 10 /2010.

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/product_details/publication?p_product_code=KS-SF-10-010

¹⁸ EUROSTAT newsrelease 30 / 2010. http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_PUBLIC/5-01032010-BP/EN/5-01032010-BP-EN.PDF

¹⁹ Производство, разпространение и потребление на биологични продукти в България (резултати от проведено маркетингово проучване) София, 2009 г., публикувани на сайта на МЗХ.

http://www.mzh.government.bg/MZH/Libraries/...REPORT_BIOPRODUCTS_last.sflb.ashx

²⁰ <http://www.investor.bg/evroproekti/264/a/za-10-godini-pazaryt-na-bioprodukti-e-narasnal-troino-v-svetoven-mashtab,140727/>

²¹ New impulses for continued growth. Statistics 2013: sales now top US\$ 60 billion for the first time. <http://oneco.biofach.de/en/news/new-impulses-for-continued-growth--focus--83e5e38c-b020-4e58-99b7-1b8f9e41ad7e/>

традиционните индикатори. Докато вторите измерват промените в един сектор все едно е независим от другите, първите отразяват връзката между трите сегмента – икономически, социален и екологичен.

Табл. 1 Устойчиво развитие – организация на данните според НСИ и място на биологичните площи

Тема 1. СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ
Тема 2. УСТОЙЧИВО ПОТРЕБЛЕНИЕ И ПРОИЗВОДСТВО
...
2.9. Площи с биологично земеделие
Тема 3. СОЦИАЛНО ВКЛЮЧВАНЕ
Тема 4. ДЕМОГРАФСКИ ПРОМЕНИ
Тема 5. ОБЩЕСТВЕНО ЗДРАВЕ
Тема 6. ПРОМЕНИ В КЛИМАТА И ЧИСТА ЕНЕРГИЯ
Тема 7. УСТОЙЧИВ ТРАНСПОРТ
Тема 8. ПРИРОДНИ РЕСУРСИ
Тема 9. ГЛОБАЛНО ПАРТНЬОРСТВО
Тема 10. ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

ПАЗАР НА БИОЛОГИЧНИ ПРОДУКТИ

В цял свят, и особено в страните от Европейския съюз, потребителите избират биологичните храни и напитки. Независимо дали това идва от желанието за вкусна и естествена храна или от съзнанието, че купувайки биологичен продукт, се допринася за опазването на околната среда и подобряването на природните ресурси, хуманното отношение към животните и на селските общности - статистически факт е, че потреблението на биологични продукти се увеличава.

Търсенето на биологични продукти в ЕС понастоящем е по-голямо от производството им, което означава, че потребителите в ЕС се нуждаят от внос на храни и напитки. Типични биологични продукти, внасяни в ЕС, са например: кафе от Бразилия, киви от Нова Зеландия, ориз от Тайланд, банани от Коста Рика, чай от Индия²².

Според изследването "Светът на биологичното земеделие 2007"²³ в световен план стойността на продажбите на биологични храни и напитки е нараснала с 43% между 2002 г. и 2005 г., достигайки до 25,5 милиарда евро през 2005 г. Същото изследване оценява стойността на продажбите в сектора на 30,9 милиарда евро през 2006 г.

"Светът на биологичното земеделие 2007" оценява продажбите на биологични продукти в Европа на 13-14 милиарда евро през 2005 г., като най-големият пазар през същата година е Германия с обем на годишните продажби от 3.9 милиарда евро. Следващи по продажби през 2005 г. са Италия и Франция с годишен оборот от съответно 2.4 и 2.2 милиарда евро.

Пазарът на биологични продукти е един от на-бързо развиващите се пазари в световен мащаб. Годишно нараства с 10-15%. Като абсолютна стойност това е около 5 млрд. долара. През 2003 г. световната пазарна стойност на биологичните продукти достига 25 млрд. долара. По оценка на международната консултантска компания Organic Monitor, през 2006 г. тя вече е около 40 млрд. долара, а през 2007 г. – повече от 46 млрд. долара. Пресните продукти са водещата биологична продуктова категория, допринасяща за около 1/3 от пазарните приходи. Най-големите потребители на биопродукти са Северна Америка и Европа. Характерно за тези два пазара е, че предлагането изостава от търсенето и се налага внос, най-вече на месо и млечни продукти, от Южна Америка, Азия и Австралия²⁴.

²² European Commission – Organic Farming http://ec.europa.eu/agriculture/organic/home_bg

²³ Пак там

²⁴ Производство, разпространение и потребление на биологични продукти в България (резултати от проведено маркетингово проучване) София, 2009 г., публикувани на сайта на МЗХ

Въпреки, че биологичното земеделие се практикува в повечето страни по света, изследването показва, че потреблението е съсредоточено основно в Европа и Северна Америка, които дори отчитат недостиг в доставките на биологични продукти.

Според публикация от 28.09.2012²⁵ за 10 години пазарът на биопродукти е нараснал тройно в световен мащаб. През 2012 той се оценява на около 60 млрд. долара, докато през 2000 година продажбите са били в размер на 8 млрд. долара²⁶.

Статистиката сочи, че почти половината от биопродуктите се консумират от населението в САЩ и Канада. Близко 40 на сто от произведените по екологичен начин култури се потребяват в държавите от Европейския съюз²⁷.

Типичните пътища за дистрибуция, чрез които потребителите могат да се сдобият с биологични продукти включват:

- местни и специализирани пазари за биологични храни;
- специализирани био магазини в селските райони и градовете;
- крайпътни сергии в селските райони;
- директно от стопанството-производител;
- доставка до врата или до определен събирателен пункт чрез поръчки по Интернет и доставки с кутии и др.

Характерно за пазара на биологични продукти в Европа и като цяло в световен мащаб (което е и основен фактор за развитие на биологичния сектор) е все по-нарастващо търсене от страна на потребителите, което обаче все още е на доста ниско ниво, за да повлияе върху цялостната насоченост на стопанските дейности.

Друг дебат в насока дали за биологичното земеделие би било възможно да измести конвенционалното, е свързан с проблема за нарастващото население на планетата от една страна и ограничените природни ресурси от друга, което е предопределяло развитието на земеделието десетилетия наред. В Европа обаче сегашните тенденции за цялостно насочване към устойчиво земеделие се очертава да се запазят, което ще предопределя и насоките за бъдещото икономическо и социално развитие.

Поради нарастващото търсене на биологични продукти, те се пускат на пазара с означения, които информират производителите за начина им на производство. Рамката от правила на Общността за производство, етикетиране и контрол допринася за по-добра защита на биологичното земеделие и осигурява лоялна конкуренция, предотвратява появата на анонимни биологични продукти, осигурява необходимата прозрачност на всеки етап от производството, повишава доверието на потребителите.

Използването на различна терминология (органично, биологично, екологично), а понякога и влагането на различен смисъл (напр. за екологично), в различните държави води до двусмислия и съмнения.

Логото на биологично земеделие за ЕС е гарант за доверието на потребителите относно произхода и качествата на биологичните храни и напитки и за това, че присъствието му върху даден продукт гарантира прилагането на разпоредбите на ЕС за биологично земеделие.

В тази връзка е важно идентифицирането на биопродуктите като такива от потребителите и насърчаване на активното им търсене. По-долу е представено едно интересно проучване - „Биологично земеделие без биологични продукти“.

Argyropoulos et al. (2013) използвайки гръцкия биологичен сектор като пример показват, че докато биосекторът е много добре развит, той не осигурява пазара с етикетиранни биологични продукти. Докато фермерите спазват правилата на биологичния мениджмънт, и по този начин постигат целта за опазване на околната среда, продуктите от само 1/3 от биологично управляваните площи са етикетиранни, и по този начин не постигат целта за мотивиране на потребителите. Авторите показват небалансираното развитие на биологичния земеделски сектор по отношение на земеделие и маркетинг. Това проучване подчертава важността на установяването на процедура за мониторинг, която да оценява изпълнението на биологичните земеделски системи, включително произведените етикетиранни биологични продукти²⁸.

Фермерите са „прагматични“ в краткосрочен план (и само, докато получават субсидии), тъй като те не използват оптимално „добавената стойност“ на биологичните продукти. Това не е само по-високата цена в сравнение с конвенционалните. Фермерите, които не етикетират продуктите си, се изключват от неземеделски дейности, като напр. преработката на биологични храни. Още повече, ако потребителите не могат да открият биологичната форма на продуктите, е много по-трудно „биологичните навици“ да се зараждат и разширяват. Във всеки един случай, когато биологичният земеделски сектор оперира по този начин, той спира във фермата и се превръща в краткосрочен и много нестабилен, тъй като е напълно зависим от директното и непрекъснато финансиране²⁹.

²⁵ <http://www.investor.bg/evroproekti/264/a/...140727/>, 2012

²⁶ Пак там

²⁷ Пак там

²⁸ Argyropoulos Ch., Tsiadouli M. A., Sgardelis S. P., Pantis J.D. (2013) Organic farming without organic products. Land Use Policy 32, 324–328

²⁹ Пак там

Това изследване показва опита на Гърция, че получаването на субсидии на площ не само не насърчава развитието на сектора, а даже го спира. Мотивацията за биологично земеделие от фермерите е единствено получаването на субсидия, а не излизане на пазара със сертифицирани биологични продукти. Това води до производство на едни биологични продукти над търсеното количество (напр. фураж – животновъдите не са задължени да бъдат биологични, за да кандидатстват за субсидии и следователно не са заинтересовани да плащат повече за биологични фуражи), а на други – много под търсенето. Съгласно данните за Гърция, голяма част от биологичните фермери спазват правилата и преминават инспекционните процедури – следователно етикетиранияте продукти представляват това, което се очаква от тях (т.е. потребителите трябва да се чувстват сигурни). Тъй като по-голяма част от тези продукти се продават като конвенционални засега, конвенционалните потребители извличат полза, тъй като купуват биологични продукти на конвенционални цени.

Средният биологичен фермер трябва да се бори за достъп на пазара. Тъй като биологичното земеделие носи печалба заради субсидиите (понякога двойни – напр. за пшеницата), е много по-лесно за фермерите да продават биологичните продукти като конвенционални на пазари, на които са известни. Липсата на мониторингова процедура предотвратява идентифицирането на тези проблеми и тяхното решаване в кратък период. Като резултат, биологичните продукти не достигат потребителите и печалбите (и за здравето на потребители, и за дохода на фермите), които трябва да бъдат спечелени не се реализират, защото предварителните инвестиции под формата на субсидии са окончателно загубени³⁰.

В тази връзка е интересно и друго изследване, не конкретно насочено към биопроизводството, но засягащо бизнесетиката и моралните стандарти по принцип във връзка с "излагането / експонирането" на пари. Резултатите от проучванията на Kouchaki et al. (2013) показват, че простото разполагане с пари може да предизвика неетични намерения и поведение и че рамката за решения в организациите подпомага този ефект³¹.

Всичко това показва, че решаването на финансовия проблем чрез директно субсидиране не е водещо за развитието на сектора, което се приема и като становище в настоящата разработка, различаващо се от изказваните досега.

БИОХРАНИ И УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ

бр. 4, февруари 2014

Броят е подготвен от Е. Арабска

Редактори: проф. д-р М. Иванова и В. Димова

ORGANIC FOOD AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Issue #4, February 2014

This issue was prepared by E. Arabska

Editors: Prof. Dr. M. Ivanova & V. Dimova

³⁰ Argyropoulos Ch., Tsiafouli M. A., Sgardelis S. P., Pantis J.D. (2013) Organic farming without organic products. Land Use Policy 32, 324–328

³¹ Kouchaki M., Smith-Crowe K., Brief A. P., Sousa C. (2013) Seeing green: Mere exposure to money triggers a business decision frame and unethical outcomes. Organizational Behavior and Human Decision Processes 121, 53–61